

פרק יט

ברירת מין עם
מקצת מהמין האחרא. אופני ההיתר
בברירה משני מינים

ברירת שומן ממאכל

א. כתב המג"א^א אסור לערות שומן מהמאכל דהא ב' מיני אוכלין הם ואסור לברור אחד מחבירו וכו'.^ב והוסיף האליה רבא^ג וכששופכין עמו מרק נראה להקל בפשיטות. וכ"כ המשנ"ב^ד דאסור לשפוך השומן ואם שפך ביחד עם השומן גם מקצת מן הרוטב שרי [אחרונים].

א. ס"ק ט"ו.

ב. עוד כתב ואפשר דלא שייך ברירה אלא בדברים המעורבים אבל הכא לחודא קאי. וביאר האליה רבא דבורר חתיכות גדולות בסעי' ג' נקרא מעורב יותר וצ"ע, ע"כ.

ג. ס"ק כ"ד.

ד. ס"ק נ"ה.

מבואר דבורר מין אחד עם מקצת מהמין האחר שרי אף שעיקר כונתו לברירה, וכמשנ"ת^ה בדין הוצאת זבוב עם מעט משקה. וכ"כ הפמ"ג^ה דדמי להוצאת זבוב עם מעט משקה.

ולפי המבואר בחזו"א^ה שצריך להוציא אוכל מסביב לכל הפסולת כדי שיוציא כל התערובת, הכי נמי כאן צריך שיטול מקצת מהרוטב שמתחת כל שטח השומן, כדי שיטול כל התערובת.

ברירת גושים מדייסא של תינוק

ב. דייסא שיש בה גושים שאינם ראויים לתינוק, כשרוצה להסיר ממנה הגושים הרי זה ברירה בב' מינים, כן שמעתי מהגרי"ש אלישיב שליט"א, וכן מבואר בדברי האגרו"מ דלהלן^ה.

ג. אם יוציא ויתן בפיו לאכול שרי, וכמשמעות הרמ"א^ה דבורר בב' מינים בידו כדי לאכול מיד את מה שברר, בכל גווני שרי, וכמש"כ הפמ"ג שם דשרי גם כשבורר דגים בסעודת שחרית ועיקר כונתו שהמין הנותר ישאר מבורר לצורך סעודה שלישית, וכן שמעתי מהגרי"ש אלישיב שליט"א.

[האגלי טל' כתב דאם חפץ שיהיו שני המינים מבוררים יש להחמיר שלא יברור כל המין שחפץ בו לאכול לאלתר רק שישאר

ה. בפרק דלעיל.

ו. בא"א ס"ק ט"ו והו"ד בפרק י"ז אות ה'.

ז. סי' נ"ג הו"ד בפרק י"ח.

ח. ודמי למש"כ המשב"ז ס"ק ב' דהבורר ביום טוב חתיכות מצה מקמח מצה הוו כב' מינים כיון שאינם ראויים לעשות בהם עיגולים, וע"ע בגדרי ב' מינים בפרק י"ג.

ט. סעי' ג'.

י. סעי' ח'.

ממנו הרבה מעורב בתוך מין השני עד שלא יחשב תיקון כלל בהמין הנשאר].

ד. כשאנו אוכל את מה שבורר, העצה לפי המשנ"ב היא ליטול את הגושים עם מקצת משקה, וכן שמעתי מהגרי"ש אלישיב שליט"א.

ולפי מש"כ החזו"א שאין היתר לברור פסולת עם מעט אוכל אלא צריך להסיר כל התערובת, הכי נמי הכא יברור עם משקה מכל סביבתם.

ה. כשיש הרבה גושים יכול לקבצם^א קודם שמפרידם ולהוציא עם קצת משקה, דקיבוצם קודם שמפרידם אינה ברירה כן מבואר בסידור הגר"ז^ב, וכן שמעתי מהגרי"ש אלישיב שליט"א.

גם לפי מש"כ החזו"א דכשיש הרבה זבובים חשיב כל המשקה עכור^ג, וא"כ אינו יכול לקבץ הזבובים בתוך הכוס ולהוציאם עם המשקה שמסביבם. נראה דהיינו בפסולת גמורה כזבובים דחשיב כל המשקה מקולקל וכשמקבץ אותם הוא מתקן חלק מהמשקה, משא"כ בתערובת מינים המין האחד אינו קילקול במין האחר אלא שרצונו בהפרדת המינים קובע זאת למלאכה, וכל זמן שלא הפריד אין כאן צורת מלאכה. וא"כ יכול לקבץ הגושים וכשעדיין הם מעורבים יוציא עם המשקה שמסביבם ונמצא שהפריד לא ע"י פעולת מלאכה, ויל"ע בזה.

ו. בספר הלכות שבת^ד כתב שיברור גושי הדייסא ומישהו יאכלם, ואם אין מי שיאכל הגושים והילד לא יאכל שום דבר חוץ מהדייסא,

יא. באופן שלא ידבקו זה לזה, משום לישה.

יב. שכתב דמותר לנפח הזבוב להקריבו לדופן הכוס, כיון שעדיין מעורבים.

יג. כמש"נ בפרק דלעיל.

יד. להגר"ש איידער זצ"ל בורר הערה קפ"ב.

סמכין בשעת הדחק על האומרים שאין איסור בורר בזמן אכילה, וכן שמעתי מפי הגר"מ זצ"ל היכא דאי אפשר מותר להסיר חתיכות גדולות בדייסא מיד לפה.

כלומר כשאין אפשרות אחרת סמך האגרו"מ על צד ההיתר המובא בבה"ל שבמחזיק בידו אוכל ופסולת ובורר ונותן בפיו שרי לבורר פסולת^{טו}.

^{טו}אוצר החכמה

ומהגרי"ש אלישיב שליט"א שמעתי שלא להתיר באופן זה, אלא יבורר הפסולת עם מקצת אוכל וכמש"נ.

ברירת בצל מסלט ביצים

ז. אם אינו רוצה חתיכות הבצל בסלט ביצים, כיון שלא ניתן לקבץ חתיכות הבצל כמו בגושי הדייסא שניתן לקבצם קודם שמפריד, צריך להוציא קצת ביצה עם כל חתיכת בצל, כן שמעתי מהגרי"ש אלישיב שליט"א. או יחזיק הבצל בצלחת וימשוך ממנו הביצה^{טז}.

ובחזו"א מבואר שצריך להוציא מסביב לכל הפסולת ואין די בהוצאת קצת אוכל.

בכל האופנים שבורר מה שאינו חפץ, אם נותן לאחר שיאכלנו מיד ממש, י"ל דשרי וכמשנ"ת בפרק י"ד.

טו. וכמו"כ כתב האגרו"מ בח"ד סי' ע"ד תשובה ז' בעצמות דגים הקטנות דאם אי אפשר לאכול בפיו ולזרוק מפיו את העצם מחשש שיארע אופן שלא ירגיש בלעיסתו, יש להתיר, אבל סמוך מיד לפה. ויעוי' בפרק ט' בדברי הגרי"ש אלישיב שליט"א בזה.

טז. וכמבואר בחזו"א סי' נ"ד ס"ה ה' ד"ה והאוכל.

ברירת תבלין ממאכל

[דפוס]

ח. חומוס [ארבעס] שאחרי בישולו נתנו עליו פלפל שחור והוא רוצה להסיר כל הפלפל, צריך להסירו עם מקצת מהאוכל, כי תבלין הוא מין אחר, כן שמעתי מהגרי"ש אלישיב שליט"א. אם הפלפל רק על קליפתו די בהסרת הקליפה".

[והסרת] הפלפל לבד לא דמי למסיר קליפה, דהתם היא שומר לפרי עד האכילה והדרך התמידית היא להסירה בעת האכילה הלכך חשיב דרך אכילה, משא"כ בב' מינים].

ט. כמו"כ שומשום שנאפה עם הלחם, כשהוא אינו חפץ בו, הוא כמין אחר שדינו כפסולת", ויסיר אותו עם שכבה דקה מהפת כי צריך להסיר מעט מהאוכל עם כל גרגיר שהוא כפסולת. וכן שמעתי מהגרי"ש אלישיב שליט"א.

ב. פרטי דינים בברירת

גוש מתוך משקה

א. שמעתי מהגרי"ש אלישיב שליט"א דמותר ליטול חתיכת בשר ממרק צלול, כיון שהחתיכה ניכרת ואינה מעורבת עם כלל המרק שהוא צלול, והמרק שבין חריצי הבשר וטיפות שנוטפות ממנו הם דבר אחד עם הבשר.

יז. ואפילו כשיש פסולת על קליפה שאינה נאכלת די בהסרת הקליפה, וכמש"נ בפרק ח'.

יח. וכדלהלן באגרו"מ דאטריות ומרק שנתבשלו יחד לא נעשו כמין אחד, [ויעוי' גם במחצית השקל ס"ק ט"ז דמין אחד הוא כשמחוברין יחד מתחילתו].

ולא דמי להסרת זבוב מן הכוס שהוא חפץ להפריד משקה שבין סנפיריו וטופח על גופו שנחשב פסולת, משאר המשקה, והברירה היא בין משקה למשקה^{יט}, ולכן כתבו האחרונים שצריך להוציא משקה נוסף עמו.

גם לפי מש"כ החזו"א שהזבוב נברר מהמשקה שטופח על פניו ושבין סנפיריו ואסור, התם הזבוב שהוא פסולת נברר ממשקה^{יט} המעורב עמו שנשאר עם האוכל, משא"כ כאן ששניהם אוכל והמינים אינם מעורבים אין כאן תיקון בברירת המין האחד, ואין הקפדה על הטיפות הנוטפות לחושבם כברירת משקה מאוכל, והמשקה שבין חריצי הבשר ונשאר עמו בטל אליו^כ.

ועי' גם בשביתת השבת^{כא} דדברים גדולים הניכרים כמו בשר המונח ברוטב או ירקות הכבושים בציר לא מצינו שיהא בנטילתן איסור ברירה. ודוקא בזבובים וכיו"ב שהם משתקעים ומתבלבלים במשקה יקח גם מהמשקה קצת עמהם.

כלומר יש חילוק בין דברים גדולים לבין דברים קטנים כשהם במרק צלול.

ב. לפ"ז בורר גרגירי תירס ואפונה ממים צלולים הוי בורר מין ממין, וכן שמעתי מהגרי"ש אלישיב שליט"א. ויעוי' בדברי האגרו"מ דלהלן דבורר אטריות וירקות ממרק הוי בורר. [וכשמוציא ע"י כף כדי לאכול לאלתר ועלה בכף משקה, צריך להזהר שלא

יט. וכמשנ"ת בפרק י"ח.

כ. והוי ככבשים ושלקות שאין בורר בהדחתן מפני שהם מין אחד וכמשנ"ת בפרק י"א אות ב'.

כא. סעיף י"א.

להטות הכף לשפוך כל המשקה דהרי זה בורר פסולת^{כב} אלא ישאיר מעט משקה כדלהלן].

[דף 1234567]

ג. אם הבשר בתוך רוטב סמך ואינו ניכר חשיב תערובת גם בחתיכה אחת, וכמו"כ מלפפון כבוש בתוך רוטב שאינו צלול, כן שמעתי מהגרי"ש אלישיב שליט"א.

והנה המשנ"ב^{כג} כתב דלהפריד מאכל עבה מן הרוטב רק לאלתר מותר, ולפי משנ"ת היינו דוקא בבורר מתוך רוטב סמך, או שבורר כמה חתיכות שיהיו בלי הרוטב.

[אוצר החכמה]

ד. בורר כמה דברים גדולים ממרק צלול, יש אופנים שזה תערובת ודומה למש"כ התרוה"ד בחתיכות דגים גדולות מופרדות וניכרות דיש בורר כשרוצה לסדר כל מין בפני עצמו^{כד}, והכי נמי כשמפריע לו שבין החתיכות יש מרק ורוצה להפריד המין מהמרק או לתקן המרק שיהא בלי מין זה הרי זה סידור מין שיהא בפני עצמו ואסור אלא א"כ הוא אוכל לאלתר את מה שנוטל.

ומ"מ ליקח חתיכה אחת גדולה שאותה הוא רוצה לאחר זמן נתבאר לעיל^{כה} דשרי, כיון שהאחד אינו מעורב עם הסמוך לו, והכי נמי יכול ליטול חתיכה מתוך מרק צלול לצורך אחר זמן, כשאין כונתו לתקן את המרק שיהא בלי חתיכה זו, וכמש"נ^{כו}.

כב. וכמשנ"ת בפרק י"ח ובפרק כ"ה בעירווי משקה.

כג. ס"ק ס"ו.

כד. וכמש"נ בפרק ג' אות ג', ומאכל ומשקה שנתבשלו יחד הם ב' מינים וכמש"כ האגרו"מ דלהלן.

כה. פרק ג' אות ג'.

כו. בפרק ג' אות ג' דאם נוטל פרי רקוב או חתיכה כדי שהנותרים ישארו בלי חתיכה זו חשיב בורר.

ה. כשבורר בשר מהרוטב באופן האסור כנ"ל, גם כשבורר רק בגלל האיסור כי רוצה לחמם על המיחם ואסור לחמם עם רוטב, ולולי האיסור היה חפץ בו עם הרוטב, עכ"פ הוא מתכוין לברור בין מינים ואסור, ויעוי' לעיל^{כז} דנחלקו הראשונים בניקור בשר מחלב אי חשיבי כב' מינים או כמין אחד ושרי משום דאיסורא הוא דרביע עליה שהם מחוברין יחד מתחילתם, אבל בב' מינים אין חולק ^{אוצר החכמה} שאסור לברור גם כשהוא בורר רק בגלל האיסור.

וכן שמעתי מהגרי"ש אלישיב שליט"א דבורר בשר מהרוטב ודאי חשיב בורר אע"פ שבורר רק בגלל האיסור לחמם יחד. גם במה שדנו החיי אדם והמנחת חינוך אם יש בורר במין אחד כשיש בו איסור תולעים או ערלה^{כח}, ודאי לדינא אסור, ולכן אסור לברור מים שיש בהם תולעים קטנים, גם כשהגויים שותים כך ורק ישראל בוררים בגלל האיסור.

ו. ביצים במים צלולים אינם תערובת עם המים, כן שמעתי מהגרי"ש אלישיב שליט"א. ועל דרך זה יש לדון במש"כ התרוה"ד דבתערובת של חתיכות מיני דגים מופרדים גדולים וניכרים הוי בורר, דאם חתיכות הדגים המופרדים על המגש אינם מעורבים עם מין אחר של דגים אלא עם דבר שונה לגמרי בצורתו ושאין דרכם להיות יחד, זה גורם שכל דבר נראה כעומד בפני עצמו ואין כאן תערובת כיון שהם דברים גדולים וניכרים, ודמי לאוכלים וכלים זה בצד זה שאינם תערובת זה עם זה^{כט}.

כז. פרק ט"ו אות ד'.

כח. והו"ד בפרק כ"ו אות ו'.

כט. ועל דרך שכתב האליה רבא, על דברי המג"א ס"ק ט"ו שדן בשומן על המאכל דאפשר דלא שייך ברירה אלא בדברים המעורבים אבל הכא לחודא קאי, דשאני מבורר חתיכות גדולות בסעי' ג' [של מין אחד ממין אחר של מיני דגים] דנקרא מעורב יותר, וצ"ע, ע"כ. [ולענין מעשה בדין ברירת השומן נתבאר לעיל].

ז. עלים של חסה השרויים במים, פעמים שהם מונחים באופן דחסיבי מעורבים עם המים שבין שכבות החסה וכשמוציא צריך לאוכלם לאלתר.

[1234567]

ג. הפחתת מין בתערובת אוכלין

[מס' תשס"ח]

א. כתב בשו"ת אגרו"מ^ל דאם רוצה להפריד בין מרק לאטריות וכדומה אסור כשיסתנן כולו, אבל פשוט שאם מניח מעט מהמרק אין זה בורר, מאחר דעדיין אוכל ומשקה מעורבין אך מסיר את ריבוי המרק אין זה בורר, ורשאים להחזיק כיסוי הכלי על הכלי ולהניח פתח קטן להסיר את ריבוי המרק אבל לא כל המרק, וכן כשרוצה דוקא בהמרק יעשה באופן שאפשר שיפלו משם גם מהאוכל אך לא בריבוי שזה יש להתיר, ע"כ.

ונראה דהיתר זה להוציא המרק באופן שיפול לתוכו גם מהאוכל, אינו רק אם כונתו למעט באטריות מפני שאינו חפץ באכילת הרבה אטריות, אלא גם כשכונתו לתקן טעמו של המרק שאינו טוב עם הרבה אטריות שרי ולא חשיב בורר פסולת, דכיון שאוכל מאותו המין אינו נחשב פסולת כלפי האחר, אלא דמי לחלוקה במין אחד.

ל. ח"ד סי' ע"ד בדיני בורר, נשאל ע"י הגר"ש איידער זצ"ל והדברים מובאים בהרחבה יותר בספרו הלכות שבת. וז"ל השאלה, אוכלים ומשקים המעורבים יחד והמשקה מתאכל עם האוכל דלא הוי פסולת כלל דנאכל ע"י רוב בני אדם, האם מותר להריק המשקה מן האוכל כדי לאכול לאלתר האוכל בלא המשקה, כגון לעכב לוקשן [אטריות] במרק ע"י כיסוי הקדירה לאכול הלאקשיו או כדי לאכול המרק בלא הלוקשו.

ולא דמי לבורר מקצת ממין שאינו חפץ בו דאסור^{לא}, דהתם מה שברר הוא פסולת אצלו, והכא שהוא אוכל מקצת מהמין אינו נחשב פסולת אצלו וכמש"נ^{לב} בהיתר בורר במין אחד^{לג}].

ואם נוטל מהאטריות כדי לאוכלם בפני עצמם הרי זה דומה לבורר מקצת אוכל מהפסולת דשרי דוקא לאלתר. ולא מהני מה שנשאר עוד אוכל עם הפסולת

ב. שקית אורז בקדירת חמין^{לד} שחדר לתוכה הרבה רוטב ורוצה להסירו ולהשאיר מקצת רוטב רק במדה שלא יהא המאכל יבש, אם מחזיק השקית שינטף ממנה הרוטב הרי זה בורר פסולת ואסור^{לה}, דאין זה כחלוקת מין אלא כהסרת כל המין כיון שאינו חפץ באכילת רוטב והמעט שמשאיר בטל לאוכל. וכן שמעתי מהגרי"ש אלישיב שליט"א^{לי}.

ג. סלט עגבניות ומלפפונים אם רוצה להוציא מלפפון מבין חלקי עגבניות שעולים בכף כדי שלא יהא ביניהם מלפפון, אע"פ שכונתו הכללית להפחתת מין ולא לברור כולו, מ"מ בין חלקים אלו שהוא

לא. כמש"נ לעיל סוף פרק ד' ופרק י"ד אות ג'.

לב. בפרק י"ג.

לג. גם לדעת הט"ז דיש בורר במין אחד ולכן מפריד בין גדולים לקטנים חשיב בורר, הכא שרי כיון שאין כאן הבחנה בין החלקים כמו גדולים וקטנים אלא רק חלוקה, ועכ"פ לא שנא מבורר זבוב עם מעט אוכל.

לד. נוקבים אותה כדי שתחשב כתבשיל אחד עם המאכלים שבקדרה ולא יהא בזה איסור הטמנה כמש"נ בשבות יצחק ח"ב בדיני שהיה פרק כ'.

לה. ומשום בורר בכלי י"ל דכיון שאינו מיוחד כלל לברירה לא חשיב בורר בכלי, וכמש"נ בפרק כ"ה.

לו. וכן בורר דבר גוש מרוטב אע"פ שהוא רטוב לא חשיב נוטל גם מרק כנ"ל באות ב'.

נוטל אותם בפני עצמם הוא בורר לגמרי ואסור, אלא ילקט העגבניות כדי לאוכלם לאלתר.

ד. טבל פתו במלח ועלה יותר מהרצוי ורוצה להפחית ממנו, לכאורה היה נראה דלא דמי לאטריות במרק, כי המלח הוא רק תבלין לטעם ובטל לפת ואינו מין מאכל בפני עצמו, ולכן הסרתו מתיחסת לפת, דאם בגלל ריבוי הפת אינה נאכלת הרי זה תיקון גמור, ואם נאכלת ע"י הדחק הרי זה אסור מדרבנן^{לז}.

אולם מצינו בשו"ע^{לח} דינער החרוסת מעל המרור גם בשבת, והכי נמי הכא, והביאור בזה י"ל דכיון שאין קילקול בגוף הפת רק שמונח עליה הרבה מלח והוא מסיר מקצתו, כל כהאי גוונא הרי זה חלוקה ולא ברירה.

וכן שמעתי מהגרי"ש אלישיב שליט"א דאע"פ שריבוי המלח אינו טוב לו הסרת מקצתו אינה נחשבת תיקון ע"י ברירה אלא הפחתה במין אחד שאין זה בורר.

ברירת ציפוי ממאכל

ה. הסרת ציפוי או קישוט או מאכל שמונח על מאכל אחר ואינו דבוק הרי זה מין עליון המונח על מין תחתון, דשרי להסיר העליון כדי ליטול התחתון לאלתר כמבואר בבה"ל^{לט}.

ו. ציפוי דבוק כגון קרם על עוגה, כשאינו חפץ בו הרי זה בורר פסולת, [וכמש"כ המג"א בברירת שומן מעל המאכל], וכמו"כ בהסרת המילוי שבין שכבות הבצק.

לז. וכדין ברירת עלים מעופשים ברמ"א בסעי' א'.

לח. סי' תע"ה ס"א.

לט. ס"ג ד"ה לאכול וכמש"נ לעיל פרק ג' אות ד'.

ז. אם מחזיק שניהם בידיו ומושך את האוכל, החזו"א^מ כתב נראה דבמושך האוכל מפסולת יש להקל לחושבו בורר אוכל, ולפי הפמ"ג^{אוצר החכמה} והמשנ"ב שכתבו דלמשוך הגרעין כשנותן מיד בפיו שרי ואפשר אף לאותה סעודה שרי, יש לדון אם כמו"כ כאן יהא שרי אף לאותה סעודה או דוקא גרעין שרי דדמי לקליפה שהסרתה לאותה סעודה היא דרך אכילה^{מא}. ואם בורר שלא לאלתר ומשאר מקצת מהמין, שרי למשנ"ב^{אח"ח 1234567}, וכן שמעתי מהגרי"ש אלישיב שליט"א, ולחזו"א בעינן שישאיר שכבה בכל השטח של התערובת.

ח. כשמוציאים חלה או מאכל מהמקפא כדי לחמם על המיחם אם יש שכבת כפור על החלה צריך להסירה משום איסור בישול, וצריך להוריד עמה שכבה דקה מהלחם משום איסור בורר^{מב}.

אם החלה נמצאת בתערובת, אינו יכול להוציאה ולחממה על המיחם משך זמן גם כשאינן עליה טיפי מים דהוי בורר שלא לאלתר, כי הברירה כדי לחמם נטפלת להכנה ולא לאכילה ודוקא ברירה כדי לאכול לאלתר היא עסק אכילה שלא חל עליה שם מלאכה. וכן שמעתי מהגרי"ש אלישיב שליט"א^{מג}.

מ. בסו"ס נ"ד.

מא. וכמשנ"ת בפרק ח' ופרק ט'.

מב. אם מותר לחממה כשנימוח ונבלע בה טיפי מים, יעוי' בשבות יצחק ח"ט בדיני בישול פרק ל"ח אות ג' בפרטי הדינים בזה.

מג. וכמשי"ת להלן פרק כ"א ופרק כ"ב.

פרק כ

[אוצר החכמה]

דעות הראשונים
בשיעור לאלתר

[אוצר החכמה]

א. פירושי הראשונים
בבורר ומניח

בגמ' איתא^א בורר ומניח לאלתר, ולבו ביום לא יברור. לכאורה משמע דכל שהברירה אינה לבו ביום אלא לכל הסעודה הבאה שרי.

ובירושלמי איתא^ב בורר ואוכל בורר ומניח על השלחן, שהיו אורחים אוכלים ראשונה ראשונה. לכאורה משמע שמותר לברור רק מה שנוטלים ואוכלים מיד ולא לכל הסעודה. ונחלקו הראשונים בדין זה, כמשי"ת.

א. דף ע"ד. אביי אמר בורר ואוכל לאלתר, ובורר ומניח לאלתר, ולבו ביום לא יברור ואם בירר נעשה כבורר לאוצר וחייב חטאת.

ב. בירושלמי [דף מ"ט: בדפוס וילנא] בירר אוכלים מתוך אוכלים חזקיה אמר חייב רבי יוחנן אמר פטור, מתניתא פליגא על חזקיה דאמר בורר ואוכל בורר ומניח על השלחן, ר' בון בר חייה בשם רבי שמואל בר רב יצחק תיפתר שהיו אורחין אוכלין ראשונה ראשונה.

א. רבינו חננאל העתיק את דברי אביי בורר ומניח, ואת דברי הירושלמי שהיו אורחים אוכלים ראשונה ראשונה, וסיים ומסקינן לשמעתי שיעור מה שמיסב על השלחן באותה סעודה בלבד¹.

¹אוצר החכמה

מבואר דבתחילת הסעודה מותר לברור אפילו מה שיאכל רק בסוף הסעודה, וכן מצינו בארחות חיים². וע"ע בהערה³.

²מנחת 1234567

ב. רב האי גאון כתב דשפיר דמי למיחש לדברי הירושלמי לברור רק מה שיאכל מיד. והוסיף דרבנן דילנא לא שמיע להו דברי הירושלמי ומתירים לברור קודם הסעודה מה שיאכל באותה סעודה⁴. נראה מדבריו דס"ל שהבבלי והירושלמי פליגי אם מותר לברור קודם הסעודה.

ג. וז"ל הר"ח, ולא לתר דאמר אביי כל זמן שיושב על השלחן ואוכל, דגרסינן בתלמוד דא"י ברר אוכלין מתוך אוכלין חזקיה אמר חייב ר' יוחנן אמר פטור מתניתא פליגא על חזקיה דאמר בורר ואוכל בורר ומניח על השלחן, רבין בר חייא אמר תפתר כשהיו אורחין אוכלין ראשונה ראשונה. ושוב בהמשך דבריו כתב, ואוכל מתוך פסולת דשרי [היינו] לברור ולאכול או לברור ולהניח כדי לאוכלו לאלתר על השלחן כמו שפירשנו אבל להניח שלא לאלתר לא. עוד שם, ומסקינן לשמעתי שיעור מה שמיסב על השלחן באותה סעודה בלבד, ע"כ.

ד. הו"ד לפנינו.

ה. ובביאור דברי הירושלמי י"ל דהכא מיירי בשני מיני אוכלים ובורר מה שאינו חפץ ונותנו לפני אחרים, דבזה בעינן שיאכלו מיד כדי שלא יחשב בורר פסולת וכמשנ"ת בפרק י"ד.

ו. דברי רה"ג מובאים בספר העיתים אות רכ"ו [ובקובץ הדרום חוברת מ"ו עמוד 167 בשם שרידים מפירושי הגאונים, מגניזת קהיר, בקצת שינויי לשון]. וז"ל, דוקא לאכול לאלתר או להניח כדי לאכול לאלתר, אבל שלא לאלתר אפילו לאוכלו בו ביום אסור ואם בירר פטור אבל אסור [לפנינו בגמ' איתא חייב], ובנפה וכברה לא יברור ואם בירר נעשה כמי שביירר לאוצר וחייב חטאת. אבל בקנוז ובתמחוי פטור אבל אסור כדאוקמינז לה